

СРПСКА НЕЗАВИСНОСТ

ЦЕНЕ ЗА СРЕШТУ:
 НА ГОДИНУ 24 ДИН., НА ПО ГОДИНЕ 12 ДИН., НА ЧЕТВРТ ГОД. 6 ДИН.
 ЗА ОСТАЛЕ ЗЕМЉЕ НА БАЛКАНСКОМ ПОЛУОТВОРУ:
 НА ГОДИНУ 30 ФРАНКА, НА ПО ГОДИНЕ 15 ФР. НА ЧЕТВРТ ГОД. 8 ФР.
 ЗА АУСТРО-УГАРСКИ:
 НА ГОДИНУ 15 ФОР. У БАНК., НА ПО ГОД. 8 Ф. НА ЧЕТВРТ ГОД. 4 Ф.
 ЗА СВЕ ОСТАЛЕ КРАЈЕВЕ:
 НА ГОДИНУ 36 ФРАН., НА ПО ГОДИНЕ 18 ФР., НА ЧЕТВРТ ГОД. 10 ФР.

ИЗЛАЗИ У БЕОГРАДУ
 УТОРНИКОМ, ЧЕТВРТОМ, И НЕДЕЉОМ
 НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ

УРЕДИШТВО ЈЕ И АДМИНИСТРАЦИЈА У КУЉИ Г. ТОМЕ АНДРЕЈЕВИЋА
 ОБИТЉЕВ БЕНАЦ.

ЗА ОГЛАСЕ РАЧУНА СЕ:
 ПРВИ ПУТ 12 ДИН. ПАРА ОД РЕДА, А ПОСЛЕ СВАКИ ПУТ 6 ПР.
 ЗА ПРИГОСЛАВНО 50 ПАРА ДИН. ОД РЕДА.
 Рукописи шаљу се уредништву, а претплата администрацији
 „СРПСКЕ НЕЗАВИСНОСТИ“.
 РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ. НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

КАЛАЈИЈА У БОСНИ.

Ако хоћемо да смо искрени морамо признати да смо се на први глас о наименовању Венијамина Калаје за заједничког министра финансије у Бечу, а то ће рећи за босанског везира Ђесаревог, — озбиљно забринули. „Једва нешто паметно!“ помислисмо, а што паметније, умереније и правичније буде Аустрија поступала у Босни, тим горе по српство, тим се више губи нада Србије, да ће се босанско питање скоро природним путем решити, да ће Босна бити и политичком везом српска, као што је српска у ствари, по крви и језику свога становништва. Познавајући Калају, не само по јавним пословима му него и лично, ми мишљасмо да је он управо једини, из бар далеко најодабранији човек у Ђесаревини који не само што има сву умну праву за државника у вишем смислу него још и познаје кроз и кроз онај народ, као да је од исте крви. Калаја говори и пише српски боље него погдокоји српски новинар, а својом „историјом српског народа“ показао је да нам је проучио сву прошлост и да нам је загледао у сред жива срца народна, да је пратио развитак српске народне мисли и да познаје и оне чинове који је могу извести као и оне који су ваза и готови сметати тој мисли те којима се противник српства може навек успешно послужити.

Ми смо се побојали да ће Калаја учинити оно, што су Ђесареки државници у интересу Ђесареву требали учинити одмах у почетку окупације, да ће истаћи Ђесара и Ђесареву владу као заштитнике и пријатеље српства, те тиме спремити Босну да буде средиште око кога би се српство политички прикупљало, да Ђесар Босни присвоји ону улогу, коју је иначе природни положај био намењив Србији. Прилике су томе биле да не могу бити боље. Ђесарева влада спремила је себи за то пут — у Србији. Успела је преко својих пријатеља, преко садашње владе српске, те се Србија најсвечаније одрекла свог историског задатка и позива; Србија је напустила све згоде свог природног положаја и њена се влада изјавила коначно немоћном да буде стожер за даљи развитак народне мисли, за уједињење српства с ове стране Саве и Дунава.

Мило нам је што се према вестима саопштеним у нашем јучерашњем „политичком прегледу“, писмо имали ра'шта бојати. Калаја је изјавио свечано сарајевскоме митрополиту, вођи српске поздравне

депутације, који се потужно на досадашњу непажњу Ђесаревог владе према српству у Босни те изјавио наде да ће од сада бити боље, том дојалном поклоником очитао је босански везир лекцију, да он у Босни само једну народност познаје, а то је босанска. То ће рећи, да Калаја не признаје да у Босни има Срба.

Као што је Нерон целом човечанству желео један врат, не били му могао једним ударцем осећи главу, тако је и Калаја босанско српство хтео морално да обезглави.

Иронија српске судбине хтела је те је у тај час моралном уништиоу српства у Босни уз колено стојао и тим ударно и од своје, и од српске стране печат потврде на то дело — унук ослободиоца Србије кнеза Милоша, и наследник Милошева блага, — барон Федор Николић, нови начелник Ђесаревске грађанске управе у Босни. Но српство је и веће срамоте доживело.

Кад се запитамо, зашто је Калаја ту свечану — глупост изабрио, зашто се тако бесмртно обрукао, морамо доћи на мисао, да је и Калаја морао подлећи наследној безумности језуитско-хапсбуршке политике, која не може да врене с пута којим се залетела па ма видела пронаст пред собом. Јер иначе како би Калаја, човек образован, човек на висини модерне науке, изврени зналац народа на балканском трополу, умни писац историје српске, како би тај Калаја себе излагао као незналицу и глупог разматљивца тим што проналази неку нову народност, коју етнографија не познаје, неку народност босанску! Зар Калаја мисли да се и народности могу наименовати указима као цивил адлатуси? Или се зар узда да се тековине науке исто тако могу заборавити и потрошити као и благо кнеза Милоша?

Но Калаја се није задовољио само порицањем српске народности у Босни. Тиме је везир Ђесарев само ударио шамар своје знању, својој науци и својој књижевничкој прошлости; тиме се само он лично обрукао. Пред Јевропом то не може много нахулити аустријској политици и аустријском позиву у Босни, то се још не коси тако очевидно с мандатом што га је Ђесар од Јевропе добио.

Познато је да је Ђесар од Јевропе примио мандат за окупацију Босне и Херцеговине с обећањем да ће уредити аграрне односе и да ће ширењем просвете гледати да изравна вереке противности у овоме народу. Исто је тако познато да се Ђесарева управа

на то обећање до сад није никако обзирала, да у том погледу није учинила ништа. Што се тиче аграрних односа, Калаја се правдао једном дописнику, који га је за то запитао, да је у Босни много теже решити то питање, него што је било у Србији и у Црној Гори. Је ли пак тешкоћа каквога питања довољни разлог да се за четири године, од како траје Ђесарева управа у Босни, и не покуша решити га, то је друго питање, с којим ће се Јевропа имати да бави, кад се буде сетила свога мандата. То тешко да ће бити без озбиљног судара Русије с Аустријом, ал' доста то, да тај неуспех аустријски може свакој сили дати правног повода да се разрачунава са својим повереником, са Ђесарем. То би свакад био довољан основ да се Аустрија позове да напусти окупацију, кад се показала неспособна извршити поверени јој посао, а не буде ли хтела послушати позива, то свакад може бити повод рату, casus belli.

Још гора се показала Ђесарева управа у просветној струци, у ширењу цивилизације и културе, чиме се навек размеће пред Јевропом.

У аграрном питању бар обећава, бар „ставља у изглед“ да ће га кад год начети, да ће почети решавати га. Што се пак просвете тиче, аустријска најновија „поправљена и умножена“ управа босанска признаје јавно, да ће јој то бити девета брига.

Прва тачка најновијег указа новог босанског везира Ђесаревог „о колу послова земаљске владе за Босну и Херцеговину и о начину пословања јој“ гласи: „Земаљској влади припада сва земаљска управа и она се дели на три упоредна разреда: 1. За унутрашњу управу; 2. За финансију; 3. За правду. На челу сваког разреда стоји управитељ“.

Ту нема разреда за просвету. Тиме је Ђесарева управа званично признала пред Јевропом, да она није ни наумила ширити просвету у Босни и Херцеговини, него да су јој једине бригае: 1. Ујемчити своју власт 2. Исецити земљу; 3. Наместити судове који ће бити на руди насељеничким скакавцима да живе од народног зноја и од народне муке, да упробасе онај народ, а они да се утвезде на тековини и баштини му, те да се тако и у народносном, не само у политичком, погледу изврши претња, обећање ли, Андришија, да је окупацији задатак ударити клин у живо тело српства, распешити га на двоје, те после те две

распале половине од по муке савладати.

„П. Лојд“ поздравља тај указ као први корак присвојењу анексији, Босне и Херцеговине и руга се, правим пештанско-семитским безобразлуком, свима оним „идејалним мозговима“ и овој „племенитој мисији“, која се задовољава пустом окупацијом.

Веће бруке ваљда још није видела ни доживела разглашена и прехваћена јевропска цивилизација. У онај исти час кад Ђесаревина мисли да може сасвим згравити и прогутати Босну и Херцеговину, у тај исти мах поступају њени власници према тој земљи тако, да би им то наипако поступање морало одузети право и на даљу окупацију, кад би у опште била на свету она ствар што се зове „јевропска култура“ и кад би се пазили и поштовали бар најпростији постулати и прописи међународног права.

Ђесарска политика према Босни и према српству у опште скинула је оно мало образине са маторог, већито гладног лица и сваки може читати како у борама те историјске ругобе стоји дубоким писменима урежана реч: **Грабеж!**

Кад се пак Босна прогута, онда долази на ред — Србија, тај повећи залагај, од кога би могао страдати и прождрљиви желудац бечки, да му није бечка „царска змија“ својим загрљајима већ изломиле кости и обложила га својом наувачком. Онда ће касно бити запомагати Јевропи и Русији и целом свету. Свако ће следи раменима и казати жртви која се сама спремила за залагај:

Volenti non fit injuria. (Сама си тако хтела)!

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД

Турска влада прогласила је и од своје стране Араби-пашу за бунтовника, и тиме је знатно поравнала пут — Енглеској. Сад су прилично све спорије сметње уклоњене због којих се одуговлачило решење мисирског питања. По свој прилици отпочеће енглеске трупе већ за који дан да оперирају против Араби-пашине војске, и то на сваки начин без судоловања турске војске, јер је велико питање хоће ли турски командант са његовим генералштабом, који се већ од неколико дана бави у Александрији, доћи тако скоро у пријатан положај да обананим и на хартији стављеним турским баталионима командује. Сви су изгледи, и због тога што за Туреку није баш тако лака ствар да један део своје вој-

ске мобилизира, и што се Европа није могла сложити за заједничку акцију, те је у намери да прикрије своју неслогу сама се повукла, — да ће Енглеца сага решавати и решити мислско питање, у последњем случају опako како то у њеном интересу буде лежало. По томе можемо скорим ишчекивати важније вести из Мисира.

— Пре неколико дана састали су се царви Франца Јосифа и Вилем у Ишлу. Састанак је имао строго приватан карактер, и то је доста значајно да се у овом мутном времену нису око њих нашли њихови први министри, те је тако одузета прилика немачким и аустро-угарским листовима да из тог састанка граде капитал.

У исто време кад се овај састанак удешавао, јавише неки аустро-угарски листови да ће руски цар ускоро походити Франца Јосифа. Намера је била очевидна. Хтео се доказати, да је и руски цар у друштву својих другова. Но радост беше кратка, јер одмах после тога дементоваше руске полувластичке новине ту измишљену вест и изјавише да се у меродавним руским круговима и не помишља на то.

— Нова влада у Француској одложила је седнице парламента и сепата Француског.

— Румунско министарство дало је оставку. Краљ још није решио.

— Из Босне се гомилају знаци незадовољства против аустриске управе. Тако сад јављају сами аустриски листови, да нови рекрути, које су аустриске власти недавно узеле у војску, у масама дезертирају из војске. Највише беже Турци, који „преко Србије“ гледају да се докопају Цариграда. Тако бар јављају мадарски листови. (То као да Србија потпомаже те аустриске војне бегунце? У.) Срби опет, који напуштају војску беже у планине и придружују се „разбојницима“. — Међер су Турци поштенији од Срба; они и ако беже из војске, не иду бар у хајдуке. Даље саопштавају ти исти аустро-угарски листови, да је прошле недеље у цамији Бањалучкој један Турчин ножем заклао тамошњег начелника града,

такође Турчина, ког је бесар не давно одликовао аустриским ордемом. Сви признају да је то политичко убиство, и да је начелник погинуо као жртва свог убеђења, наиме што је пропагандисао за Аустријанце.

— Јавни претрес у Бонтуговој ствари биће октобра месеца у Паризу.

ИЗ ЛИСТОВА

а) српских
„Српском Листу“ јављају из Котора 20. Јула ово:

Кад год је пазарни дан (а и прости) ја трчим од једнога до другог Црногорца па га станем распитивати за нашу јадну браћу, којој је суђено да до последње капи испију грку чашу. Издањем ту по неколико сати, на једва да се може штогод искучити им, јер су Црногорци хитри све превидијају и изврћу разговор, баш као да се и они држе неке високе политике. Еле да Вам изложим, што сам дознао после последњег мог извештаја:

Питао сам једнога од тих Црногораца, да ли су Бокешки усташи примили какву каргу, а он ми одговори: „а ти хоћеш да речеш јесу ли примили ону „Прокламацију“, што је издао Јовановић?“ — Да, да, па јесу ли је примили? — На моје велико чудо добих одговор, да је нису примили ни главари ни нико од усташа. Ја му не веровах, али ме после и други Црногорац уверио, а то исто доух и од мјеродавне особе. Колко је ово чудно, то је још више и заговетно, јер је та прокламација била прилепљена по Котору и осталим местима Боке, штампана је била и у званичним новинама, а није била саопштена онима за које је била издата. Изгледа у неколико ово смијешно, јер се тражи да се покоре за 14 дана, а њима се ништа не јавља, или се мишљело, да ће усташи доћи па читати ту „Прокламацију“ по которским пијацама, или пијући црну кафу и пушећи цигаретлу, да ће је читати у „Објавитељу Далматинском“ или по другим каквим њемачким новинама!... Ми држимо, да је ово савим погрешно од владе јер ако је њој озбиљно стало до повратка Усташа и њихових породица, они су морали послати ту Прокламацију усташима и њиховим породицама и видети шта ће они на њу одговорити. Ја сам научо, да усташи траже од Црне Горе пасоше и да хоће сви листови да се иселе; али где, то не могах дознати. Ако се ово обистини, тада ће то највише осјетити

наша држава, јер није шала из једног малог округа, као што је Бока Которска, изгубити преко 4000 душа!...

Од Херцеговачког Устанка толико сам у стању јавит Вам, да чете Турске све то више напредују, јер их сами Турски бегови подпомажу, дочим хришћанске чете опадају и данас ће бити у Црној Гори до 500 Херцеговачких Усташа, што Православних што Мухамеданаца.

У прошлу недељу 4 (16) Јула био је жестоког окршаја међу Херцеговачким Усташима и Бесаревом војском за Таром. Вођа Усташа био је капетан Ивановић, који је дошао из Русије и коме је Србија била зауставила оружје. У овоме окршају поред велике Бесареве војске учествовала је и Турска редовна војска, која се налази у Пљевљу, где Аустријска војска стоји поред Турске. Ово је канда последица Мисирског заплета, јер је Бизмарк учитељ Султана, а где је Бизмарк ту је Аустрија, па оно што ће Аустрија помоћи Турској у Египту, Турска одвраћа Аустрији у Херцеговини! Еле заједничка војска Аустријска и Турска, опколиле су капетана Ивановића и после подужег боја, прегнали су га у црногорску границу, те је и он данас са својом четом, која броји око 50 друга, интерниран у Никшићу.

Пре неколико дана Црна Гора је издала Херцеговачким Усташима „Прокламацију“, коју је потписао министар унутарних дела Војвода Мамо Врбича. У „Прокламацији“, савјетују се Усташи, да се поврате својим кућама, пријатељи им категорично, да ће им престанути давати хлеб, ако се не поврате. Гаранције им за повратак Црна Гора не даје, него само вели, кад се који поврати, да га мора жена, мати или сестра пријавити оближњој власти. Ова је Прокламација јако огорчила Херцеговце, а највише она ставка, где се вели, да их жене морају пријављати власти, те су одговорили, да се неће враћати својим кућама, све дотле док Аустрија не укине ландвер и не обори вешала. — Поред тога и Херцеговце су почели делити, као Бокеље. Тако позвали су на Цетиње Јова Мрава, а у Улцињу Игњата Татала и Ђорђа Радуловића. Што ће они сада тамо, идемо да видимо, а ако ништа дознам, ја ћу извршити моју извјештачку дужност и саопштити поштованим читаоцима.

ДОПИСИ

Брус 18 Јула 1882 год.

Заслуге знатних људи немогу се у маси народа никад заборавити. Идеја за коју се боре и кристалину милионима

једномисленика — мора се остварити. Смрт генерала Миканла Димитријевића — Скобелева поразила је сво оvdашње грађанство. Сваки прави Србин мора признати, да је руски народ свагда у тешким приликама и црним данима помагао Србији. Ово сведочи историја, та учитељка живота. Оvdашње грађанство са свештеницима ценећи јако и братско пријатељство Русије, и на далеко чувеног јунака и поборника словенске слободе, генерала Скобелева, давало је у оvdашњој цркви парастос за упокој душе славног неумрлог Скобелева уз велико учешће народа.

После парастоса изговорио је кратку но живу беседу оvdашњи свештеник г. М. Беочанин, у којој је изнео славу и заслуге великог покојника.

Чачак, 22 јула 1882 год.

Код нас су апшења и гањања политичких противника на дневном реду. Тек што је саршено са знонењем Алекси Протовам и Жуњићу, потргну се на одговор и осуђују: Миленко Јечменић и Мијанло Мирковић, за које јависмо у 46 броју овог листа. Пресуда је одобрена. Није томе сметало ништа, што до осуђених није било кривнице па ни кажњивог дела. Кад се већ морале признати да „лице гајде на музику“, Јечменић је молио да му се казна затвора новцем замени. Уз молбу поднео је општинску уверу, којом доказује, да је владања и имаовног стања доброг, и да би велику штету претрпео кад би у радном добу морао затвор издржавати. „Јок, нема од тога ништа. Наше су касе тако пресуне (!) да се не може ни будаком силом набити, ама баш ни један динар од казне либералаца“ — говораше злогласни Васе Јечменићу, при саопштењу решења о неуважењу замене. Пресуда се изврши. Миленко и Мијанло ставише се у затвор, ал не заједно и у једнаке одаје. Миленку се даде чиста соба у самом начелству, где му сваки могаше слободно долазити, а Мијанла стрпаше у зидану апсању, са зликовцима и под катанац, где му несмеле нико доћи да га обиђе. Што ли то Бого мила? питаће се поштовани читаоци. Е, што, за то: што је Мијанло писао дописе противу барон-Иве и сметао му да интригира по извесним општинама, па је сад згодна прилика да му се свети, а и време је кад: „За два брата једномењака у ћитану не пише једнако“ Да смо весели!

И ово није све. Тек што Јечменић и Мирковић издржаше затвор, а већ се узимају на одговор: Илија Гаировић, стојар, Живко Гаировић и Чедо Ђковић бакали — све чланови либералне странке. Они су се јошт о прошлогодишњим

ЛИСТАК

МОДЕСТА МИЊОНОВА

ПРИПОВЕТКА

Х. Балзана

Превод с француског.

(НАСТАВАК)

Но! та ви ме гледате као онај што гута сабље. Ех! мој драги велики песниче, ви сте човек узвишен, ви знате добро, да је благодарност реч за глупаке, њу међу у речнике, али је нема у људском срцу. Благодарност има вредности само за неко брдо, које нити је Парнас нити Пинд. Мислите ли ви да ја много марим за моју госпоњу што ме је она одгајала? Та цела јој је варош исплатила тај рачун поштовањем, речима, дивљењем, што је најскупији новац. Оно се не може доброчинством назвати, где човек вуче доходак од својељубља. Људи измеђају међу собом промет са услугама; реч благодарност означава дуг, и то је све. Што се тиче сплетке, то је моја божица. Шта! рече на покрет један Ка-

налисов; зар ви не обожавате својство, које допушта лукавом човеку да победи велеумна човека, које ниште беспрестано посматрање порока и слабости наших претпостављених, као и познавање настурскога часа у свему и свачему! Питајте дипломатију, није ли најлепши успех тријумф лукавства над снагом. Кад бих ја био ваш секретар, господине бароне, ви биете набрзо били председник министарства, јер бих у томе ја имао највише користи... Вид'те, хоћете ли доказа за моје мале способности у том погледу? Слушајте! Ви обожавате госпођицу Модесту и ви имате право. То чедо ја поштујем, то вам је права Парижанка. Хоће и у провинцији ту и тамо да се вађе по која Парижанка... Наша Модеста кадра би вам била човека оборити... Она има ово, рече и у зраку измахну песницом. Ви имате страшна противника, херцега; шта ћете ми дати, ако га натерам да оде из Хавра, пре но што прођу три дана?...

— Да испразнимо ову боцу, рече песник и наточи Бичину чашу.

— Ви хоћете да ме опијете! рече писар и испразни девету чашу шампанскога. Имате ли кревет, где бих могао дремнути један сат? Мој патрон трезвен вам је као камила, а госпођа Латурнеловица исто тако. И једно и друго ка-

дри би били грдити ме, па ће имати право, а ја нећу имати право, јер ја треба да пишем акта...

— Па онда, као што то чине напитки људи, врати се на своје раније мисли без икаква прелаза и повика:

— Па каква намет!... Она је таква као и благодарност моја.

— Бича, викну песник, та мало час казао си, да немаш благодарности; ти сам себи противоречиси.

— Ни најмање, одговори писар. Заборавити, то је скоро увек сетити се! Ало! напред! ја сам створен за славна секретара...

— А како би ти то удесно, да отераш херцега? зашта Каналис, коме је сасвим право било, да разговор сам по себи иде онако, куда би хтео он.

— То се вас не тиче! одговори писар и поштено шгуцну.

Бича окреташе главу на раменима и погледаше час Германа, час Лабријера и Каналиса, као што то чине људи, кад осећају да их вино хвата, па би хтели знати, колико их још поштују; јер у бродолетству цијанства може се приметити, да је својељубље једино чувство, које неће да потоне.

— Кажите ми дакле, славни песниче, нисте рђав лагдијаш! Ви ме дакле држите за каквог свога читаоца, ви који

свога пријатеља шаљете да колачки јури у Париз, те да прибави података о кући Мињоновој... Ја дажем, ти лажеши, ми лажемо... добро! Али учините ми част и верујте ми, да ја умем толико мудровати, да ћу увек знати, колико је мени потребно. Ја као први писар мајстор Латурнеца, ја имам срце као кутију са катанцем... Моја уста не дају никакав папир, који се тиче клијената. Ја знам све и не знам ништа. А онда, моја страст позната је. Ја љубим Модесту, она је моја питомица, она се мора добро удати... Па ја ћу наговорити херцега, ако би требало. Али ви се жењите...

— Германе, каву, ликворе!.. рече Каналис.

— Ликворе?... понови Бича и подиже руку као тобожна девица, која би да се противи омаи. Ах! моја бедна акта!... баш има некакав брачни уговор. Вид'те, мој други писар глуп је као каква брачна корист и кадар би био, да з... з... засече у прџију будуће супружнице; он мисли, да је леп човек, јер има у висину пет стопа и шест палаца... шмокљан један!

— Ево ово је кајмак од чаја, ликвор са морских острва, рече Каналис. Ви, кога госпођица Модеста пита за савет...

— Она мене пита за савет.

— А па шта мислите, да ли ме љуби она? запита песник.

божњим празницима посвађани са једним опанчаром. У тој свађи опанчар је као изазивач добио неколико шамара, и он је поднео тужбу општинском суду. Суд је тужбу узео у поступак, а! се то није допало познатом опанчарском паразиту кавиш Т... — присталици „виделовачком“, и он обрлати тужиоца да од тужбе код оп. суда подигнуте одустане, — што овај и учини, а потом поднесе тужбу начелству и то не за шамарисање, но за разбојништво (sic). Са каквом је вољом примљена и извиђана ова тужба, лако је погодити кад се зна, да је исцеђење вршио злогласни Васа, а све доке лиферовао кавиш — Т... Резултат исцеђења био је, да се поред све ујдурме није могло удесити разбојништво, па се прешло на испит и оптужени су осуђени полицијски сваки на 15 дана затвора.

И у овој прилици остао је без сваке важности пропис § 4 а полиц. уредбе: Начелство је могло без зазора и са свим комотно да пређе са дела преступног на исту, па и Министар да тај поступак одобри, при свем томе што се тиме вређа формалност законска. Но ко разбира за закон и његове форме, кад се тиче политичких противника? Под владом „чисте уставности“ навикли смо се на то, да се закони не примењују сирам сваког подједнако, па и овај случај није нас ни мало изненадио; но има нешто и горе, — што је вредно да се у тевтер „виделовачке“ полиције крупним писменима прибережи. Чујте лашо!

За то, што су осуђени лашојег имао виног стања, те им је по томе и казна новчана од затвора осетатија, смилувала се полиција да овој тројици, о којима је реч, замени сваки дан затвора са по 7½ динара дневно, но у том приватни тужилац, желећи да остане у пријатељству са осуђенима као својим суграђанима, — предете да њима заједно начелству и изјави, да им прашта кривицу. Јест, он прашта, и има право по § 394 тач. 2. крив. законика да им опрости, ал не прашта г. Васа. „Напоље безобразничке један!“ — привикну он приватном тужиоцу, који се сломата низ степенце, а затим огреву се осуђеним подвикну: „паре! или у бајбок“. „Молимо те господине, дозволи нам да одемо до куће по паре, — говоримо осуђени. „Јок, ни с места“ — загрме по нова г. Васа. Једва, после дужег мољакања смилова се г. Васа те дозволи, да двојица остану као таоци, а трећи да отиде и откуп донесе! Које казне, које других трошкова, — ова три грађанина, за овако незнатну и врло сумњиву кривицу, платите 40 дук. њ. (неколико динара мање).

И ово је по закону, јел те господо „напредњаци“? Е, па кад код вас и овако што може да буде, онда ејвала вама!

Овако толеранција спрема политичких противника, само тамо-вама личи, — па се ви са њом и дичите, а ми је се — с опростење — гушмамо! —

Другом приликом писаћемо и о крупнијим стварима, које се с дана у дан све више гомилају.

Један Грађанин.

ДОМАЋЕ ВЕСТИ

Јуче пре подне била је свечана служба Божија у саборној цркви у част рођен-дана краљевина Александра. На служби је присуствовала Краљица са својом свитом.

ЧИТУЉА

— † У недељу 1 августа сахрањен је уз велико саучешће овдашњег грађанства Риста Крमानовић, трговац и грађанин београдски. На опелу у саборној цркви служио је високопросвештени митрополит српски г. Михаило, кога су браћа покојникова умолила да увелича ову тужну свечаност.

Покојни Риста био је ваљан и одличан грађанин наше престолнице и велики родољуб српски. За време наших ратова он је са својом ваљавом браћом чинио нашу државу великих услуга. Поред тога свако родољубиво дело он је потпомагао, особито је његово милосрђе према сиротињи на далеко познато. Кад се основа фонд за потпомагање сироте и напуштене деце, Крмановић је дао пет етолина дуката за тај фонд. Сиромаштва же Крмановића позната је свима. Они се у свом племенитом раду у пуној мери држе оне изреке: што ти да десница нека левица незна. Али добра дела не могу остати сакривена. И што је овај скромнији који их чини, тим она светлије излазе на јавност. Родољубље и милосрђе покојног Ристе Крмановића, осигураће му трајан спомен у српству. Велико саучешће грађанства наше престолнице свију слојева, показује колико је поштован и цењен био покојник.

Г. др. Никола Петровић, у надгробној беседи, лепо је нацртао живот и рад покојног Ристе. Он је тако рећи изнео оно што мисли сво наше грађанство о покојнику. Но и ван наше престолнице у далеким широким просторима српства, познато је родољубље Крмановића, па ће узедат тога његов спомен и у српству остати свегао и вечан.

Нека је лака српска земља честитом суграђанину и патриоти српском Ристи Крмановићу, и трајан спомен у српству. (Атанасије Николић †). Српска књижевност је изгубила својега најстаријег радника а српска престолница једног од најзаслужнијих својих грађана. Атанасије Николић, помоћник министарства унутр. послова у пензији, српски књижевник, и председник друштва поезике привреде, преминуо је јуче, 29 јула, у 11 и по сахати пре подне после дуга и тешка боловања у 80-ој години својој. Пок. Атанасије Николић беше рођен 18 јануара 1803 године у Брестовцу у Бачкој. Школе је скршио у Сомбору и Буру а за тим академију у Бечу, и после савршених на-

ука беше неко време чиновник у Новом Саду а за тим хонорарни инжињер бачко-бодрошке жуланије у Сомбору, одакле доцније оде за главног инжењера на добра грофа Шенбронна. Године 1839, на позив блаженопокојног Књаза Милоша, дође у Србију, где је неко време био професор математике и геометрије у Београду, а за тим пређе у министарство унутрашњих послова, где је дуго времена био начелник и касније помоћник. Од 1859 живео је у пензији, радећи на књижевном пољу, на коме се беше појавио још у двадесетим годинама овога века, те је по томе најстарији српски књижевник. Од њега има наша литература неколико пољопривредних дела (неко време уређивао је пољопривредни лист), и списа поучне садржине, а познат је као писац позоришних комада, од којих се „Зидане Равнице“ најдуже одржало на нашој позорници, прежививши својега писца. У последње време, а на име у овој години изашли су многи његови чланци у листу „Српских Новина“, у часопису „Србадији“, у сомборском „Родољубу“ и у „Београдском Дневнику“. И данашњи број наших новина доноси у листу његов рад и донесе још неколико чланака из његова пера, с којим је у руди тако рећи издахнуо, јер све до смрти своје беше одржао свежину духа и писао по неколико сахати на дан, налазећи у томе највеће задовољство. — А шта је покојник урадио за Београд? Погледајте само оне украсне кестене на Теразијама; оне лепе јапанове у Књаз-Милошевој, абацијској и министарској улици; оне горостасне тополе на топцидерском друму, што је све, слободно се може рећи, његов рукосад; па отидите у Топчидер који до 1850 г. беше рит, пун баруштина, а он га великим трудом својим претворио у украсан парк, с којим се данас пред странацма дичимо и поносимо, — ето то је Атанасије Николић урадио за Београд, за престоницу српску, коју је окупио дрвнати и украсио је. Топчидер је жив споменик покојника, који ће многе генерације гледати и уживати. Београд је дакле изгубио једног од најзаслуженијих грађана.

„С. Н.“

ИЗЈАВА

„Видело“ бр. 92 од ове године штампало је неки поздрав упућен на г. Милана Липшанина посланка среза транавског и на истом видим поред осталих потписника на поздраву, потписано и моје име, презиме и занимање. Ја нити сам поздрав читао, ни потписао ни кога овлашћено, да ме потпише, за то овим путем изјављујем да је мој потпис потписан на поздраву, написан туђом руком и без мог одобрења, а близу је и памети да би се мало нашло људи који умеју писати, читати и бар штогод мислити, да могу одобравати нештупке ове напредњачке тако зване црно-жуте багре; изузимајући слених присталица и партизана којима се је мрак на очи навукао те не виде шта напредњаци за ово кратко време у овој веселој Србији починише.

За то овом изјавом оног који ме је на поздраву потписао опомињем, да то у будуће не чини, иначе нек загледа у закон, какву казну он прописује ономе који другог самовласно на какву исправу потпише, а г. Липшанина позивам да у року кад ова изјава изиђе на за 20 дана он изјаву даде штампати, да му заиста ја нисам поздрав својом руком потписао, и нек опомене надлежне да не буду тако ревносни други пут, ако он буде посланик (у шта ја јако сумњам) да му овим путем поздрав шаљу.

28 Јуна 1882 год.

у Ласцу.

Сретен Јов. Михаиловић
свештеник из Ласца
среза транавског.

ТЕЛЕГРАМИ

Јагодина (ОРИГИНАЛНА ДЕПЕША). Данас у 9 часова држан је парастос у оvd. цркви неуморно јунаку словенске Русије, покојном генералу Скобељеву. Под звуцима жалостних црквених песама за покој душе, сваки прави хришћанин и поштоваоц покојника, вели му: вечна памет неумрли спомен међу Словенима.

Ужица (ОРИГИНАЛНА ДЕПЕША). Данас држат парастос славном генералу Скобељеву.

Окружни прота са више свештеника чинодејствовао.

Народа је било пуна црква. Слава Ужичанима.

Шабач (ОРИГИНАЛНА ДЕПЕША). Неколико грађана Шабачких из свију редова, уживајући заслуге великог јунака и патриоте Словенског Скобељева, приредиле му данас после литургије парастос, на коме су чинодејствовали племенити епископ шабачки Јероним са протојерејима и осталим свештенством уз суделовање шабачке певачке дружине.

При овом парастосу присутно је било многобројно грађанство из свију редова и хор овицирски.

Нека ово служи нашој браћи Русима и сродницима покојника за доказ да народ српски и у овом крају Србије учествује у тузи и болу њиховом за губитком у великом покојнику Скобељеву.

ПОРУКЕ И ОТПОРУКЕ

Р. Кос. Из Чачка послатих 120 динара примили смо.

Параћки. Г. Г. Браќа и Радовановићу. И број од 29 пр. м. послат је и вама. Може бити да је случајно где затурен.

— Уха! већма него херцага! одговори кепец, као да се пренуо из некога дремезка, који је прекрасно представљао. Она вас љуби, јер нисте себичан човек. Она ми је казала, да би за вас кадра била принети највеће жртве, да се не кити, да не троши више него хиљаду талира на годину, да тако живи како би вам доказала, да кад сте се њом оженили, врло сте много добили, а она је наопако (и ту ситуацију) поштена, ех! па је изражена. Та вам девојка зна све!

— То и три стотине хиљада франака, рече Канаалис.

— О! можда ће и бити толико, колико рекосте, прихвати цар усхићен. Та та Мињон... Вид'те, као отац, то вам је прекрасан човек... зато га ја и поштујем... да би добро удао своју јединицу, он ће се лишити свега... То ваше пакивозвраћење на престо (опет ситуацију) приморало је тога цуковника, да са по плате живи; он ће бити врло срећан, ако буде са Димејем остао у Хавру да комрачи, па ће зацело дати оној малој својих триста хиљада франака... Али не треба заборавити на Димеја, који је своје имање наменио Модеји. Као што знате, Димеји је Бретон, његово порекло важи у уговор, он неће одустати, а његово имање биће толико колико његовога патрона. Ипак, како они хоће да

ме послушају, барем толико колико и вас ма да ја нити говорим толико нити тако добро, то сам им казао: Ви много улажете у свој стап; ако вам Виљан остави кућу, онда вам двеста хиљада франака ништа неће носити... Остало би дакле сто хиљада франака на удадбу... а ја бих рекао, да то није довољно... У овај пар договарају се поручик и Димеји. Верујте ми! Модеста је богата. Људи са пристаништа говоре по вароши све којешта, они завиде. А која у департаменту има толику прђију? рече Бича и диже прете да броји. Двеста до триста хиљада франака готова новца, рече и саже палац од леве руке, који додирну кажом од десне руке; то је једно! Онда чиста властитоет летињковица Мињонова, настави и првије левота кажу; то је два. Треће, Димејево имање! доладе и први срећу. Та мала Модеста носи шест стотина хиљада франака, чим буду она два војника отишла бџи да ништу од њега лозинку.

Ова престоердачна и груба поверљивост, помешана са сруктањем, растрељаваше Канаалиса у онолико, у колико се чинило да се Бича опија. Писару, момку из провинције, очевидно је ово имање било огромно. Он спусти главу на длан своје десне руке, па господски се подбавивши на стоу, жмиркаше говорећи себи:

— До двадесет година, како је пошло са законом, који тамани сермије са параграфима о наследству, биће наследница са милионом франака тако ретка, као несобичан лихвар. Ви ћете ми рећи, да ће Модеста ипак потрошити године по дванаест хиљада франака, камату од њена мираза; али она је врло убава... врло убава... врло убава... То је, вид'те... песнику ваља у слици да се говори... то је зердав пакостан као мајмун.

— Па шта си ти мени говорио? викну Канаалис благо и погледа у Лабријера; казао си ми, да има шест милиона?...

— Пријатељу, рече Ернест, дозволи ми да ти приметим, да сам морао ћутати; мене веже заклетва, па је можда већ сувнише што ти и то кажем, да...

— Заклетва, а коме?

— Господину Мињону.

— Шта! Ернесте, ти, који знаш, како ми је потребно да имам богатство... Бича хркаше.

— ...ти, који знаш мој положај и све што бих изгубио у гренадској улици, кад бих се оженио, ти би ме хладнокрвно пустио да се удавам?... рече Канаалис и пребледе. Али то је ствар међу пријатељима, а наше пријатељство, драги мој, старије је по уговору од онога, ко-

ји је од тебе некако овај лукави Провањалац...

— Брате, рече Ернест, ја Модесту толико љубим, да...

— Сметењаче! на част ти! викну песник. Дакле лопи своју присегу!

— Закуни ми се, дај ми поштену реч, да ћеш заборавити што ћу ти сад казати, да ћеш се према мени понашати као да ти то никад нисам поверио, па ма се шта десило!

— Кунем ти се споменом моје матере!

— Е дакле, мени је господин Мињон казао у Паризу, да он ни издалека нема онолико имање, као што су ми говорили код Монжевода. Цуковник намерава дати својој кћери двеста хиљада франака. Сад, Мелкијоре, да ли је отац био неверљив? да ли је био искрен? То питање није моје да решавам. Кад би Модеста удостојила мене да избере, ја би се њом оженио и без мираза.

(Наставаће се)

СРБАДИЈА

ЧАСОПИС ЗА ЗАБАВУ И ПОУКУ

УРЕЂУЈЕ

СТЕВАН ЂУРЧИЋ

Изашла је из штампе седма свеска с овим садржајем :

Пера Сединац. Трагедија у пет чина. Написао Лаза Костић. (Трећи чин).
Народни борац. Сувремена приповетка. С рускога превео Милован Ђ. Глашић.
Досијеова Мара. Трагедија у пет чина. Написао Петар Петровић. (Први чин).
Золтан Карпатија. Роман Мавра Јокајије. С мађарскога превео Ђорђе Поповић. (Продужење).

Руквица. Од Шилера. Превео Владимир М. Јовановић.
Из науке о језику. Од Јована Бошковића. (Продужење).
Посланица другу Николи Ђорићу. Песма Драгутина Илића.
Нова планета. Од Селма.
Пажетар. Месец јул.
Листак. Летопис 129. — Кнез Медо Пуцић.

Уредништво „СРБАДИЈЕ“.

СРПСКЕ

ИЛУСТРОВАНЕ НОВИНЕ

Изазе сваких 15 дана у два читава табака.
 Уређује Стеван В. Поповић. Издаје штампарија А. Пајевића. Стају тримесечно 6 динара.
 Могу се претплатити у књижари В. Валожића и Душана Валожића у Нишу.

Изишла је из штампе свеска III
ШАЛА и САТИРА

од Абулказма.

Издање књижаре Луке Јоцића у Н. Саду.
 Може се добити у крај. срп. дворској књижари

А. Пурића у Београду.

Цена је 90 пара динарски.

Сад баш изашла је и може се добити у књижарицама В. Валожића и Петра Ђурчића нова књига :

СЛИКЕ

из

СРПСКЕ ИСТОРИЈЕ

од

Станоја Бошковића

Ново прегледано издање.

У Београду 1881. У штампарији краљевине Србије. На малој 8-ици стр. XXXII и 129, са родословном таблицом влада-

лачке лозе Бранковића. — Цена 1 дин. и 60 п. (80 новчића а. вр.).

ПРЕГЛЕД САДРЖИЈЕ.

Предговор издавачев. (Јована Бошковића). — Станоје Бошковић, од д-ра Ј. Туромана. — I. Смрт деда Немањина. — II. Породица цара Лазара. III. Југ и Југовићи. — IV. Кнежева вечера. — V. Бој на Косову. — VI. Деспот Ђурађ III, Бранковић VII. — Додатак. Бегунац Лељо.

Накладом књижаре В. Валожића у Београду изашла је нова књига :

ЗОГАТА НАСЛЕДНИЦА

приповетка

грофице Дашове.

У елегантном завоју. Цена 1 дин. и 20 пр. дин.

Може се добити у свима београдским књижарама. — У Нишу у књижари Душана Валожића.

ПРИРОДНА ИСТОРИЈА

II део: ботаника

за гимназијске ученике

НАПИСАО:

Коста Црногорац

ПРОФЕСОР

Друго допуњено издање.

Може се добити за 2 динара у књижари г. Ђурчића.

Огласи

КИСЕЛА ВОДА ФРИШКА

Буковачка доноси се сваки седми дан, и продаје по 50 пара флаша од 5 литара у бакалској трговини

Б. А. Борисављевића

2—3 СПРАМ КОЛАЧЕТОВЕ ПИВНИЦЕ

у БЕОГРАДУ.

ДВА КОЊА ВРЛО ДОРАТАСТА

по 15 шака висине за теплење и јахање са једним паром финих замова. Једне каруце и једна проста јака кола продаје

Милош М. Бурић

2—3 КОНТРОЛОР УПР. ФОНДОВА

ПРОШЛЕ ГОДИНЕ КОЛА. А 6.

Јула ове године коња украдоше од мене непознати допови без обзира на моје сиромашно стање.

Коњ је длаке доратасте, средње величине, 8. година матор. Има обичај да јуриши на сваког кад је пуштен на слободу, без других роваша. Кога продаје и мене о том извести, добиће добру награду.

17. 1882 год.

Стублиње.

Панта Војиновић

УЧИТЕЉ, СТУБЛИЊЕ, У ВАЈС. ПОСАШИН

На продају

Имање постојећеу Крагујевцу у сокаку код нове цркве, између имања Косте и поч. Стерја Молеровића на коме постоји двокатна кућа, и једна приземна и шупа. За погодбу обратити се ваља г. Кости Молеровићу тргов. или г. Николи Јанковићу мумдији оба тамошњим. 3—3

НЕКОЛИКО ЛЕПИХ ВЕЛИКИХ ЛЕАНДЕРА

има на продају. Ко је вољан купити нека се јави у штампарији код св. Саве.

НА ПРОДАЈУ ПАР МИН-ЂУША

дијамантских; мивџуше и брош дијамантски; два претена дијамантска и две гране дијамантске. Цена умерена. Упитати у администрацији овог листа. 3—3

МОЈУ КУЋУ С ВАШТОМ ДОСАМЕ

војничке болнице издајем под кирију од 1. Новембра ов. год.

30 Јула 1882

у Београду.

Ђорђе Малетић

2—3 НА БАЛИМЕГДАНУ.

ПОРЕШЕЊУ ПРОЦЕЊИВАЧКОГ ОДБОРА „ПАЗАРА ЖЕНСКОГ ДРУШТВА“

почев од 23 о. м. па до 1 августа примаће се у здању Више Женске школе сваког петка од 2—6 часова по подне производи народне, кућевне женске индустрије; а од 1 Августа у друштвеном „Пазару“, господска ул. бр. 17.

КЕСА ДУВАНЦИЈСКИХ И БАКАЛСКИХ

МОГУ СЕ ДОБИТИ У ШТАМПАРИЈИ КОД „СВ. САВЕ.“

ИТАЛИЈАНСКО ГИМНАСТИЧКО ДРУШТВО

састављено из 18 особа под управом г. Андела Пизи даје сваки дан изванредне велике представе. Цена: I место 1 динар, II 50 пара дин. Галерија 25 пара дин. Почетак у 8 часова. 3—3

МАТЕНИЈЕВ
ГИСХИБЛЕР
 најчистији алкохолски
КИСЕЉАК
 најбоље асталско и крепеће пиће
 опробано средство при кашљу, вратним болестима, катару у стомаку и бешици.
ПАСТИЛЕ (шећер за сваривање)
 Heinrich Mattoni, Karlsruhe (Schmen). 33—45

Објава.

У интересу женске младежи, од које приличан број и то од бољег реда, вишу женску школу **Марије Кутке у Вршцу**, која од 22 године постоји, полазаше па и данас полази, нужно је нешто ради обавештаја о истом заводу споменути.

Поменути завод састоји се из четир разреда основне школе и три разреда грађанске школе.

У обадвема школама предаје се осим законом прописаних учевних предмета још и немачки, српски и француски језик, музика и певање; даље, свима нужним женским ручним радовима обраћа се особена пажња, особито пак кројењу и шивењу кошуља и хаљина, што систематично у сези са геометријским-техничким цртањем иде, јер је ово за сваку домаћину капитал, који јој може и у кобним материјалним неприликама да очува опстанак, па још да јој помогне, да и своју нечај на пут изведе.

Веће ученице грађанске школе, добијају теоретичну и практичну у кућанству и кувању, и у слободним часовима добијају занимања у кухини.

Уз зимње месеце предаје се у заводу под надзором учитељица и играње.

У недељне и празничне дане полазе ученице дотичну цркву своје вероисповести.

У заводу дејствују 3 катихете, међу овима 1 православни, 5 професора овдашње варошке грађанске школе, 1 учитељ српскога језика, 1 учитељица француског језика, две учитељице основне школе и две за музику и певање.

Језик опћења је у нижим разредима немачки, а у грађанским разредима немачки и француски.

Завод се налази у најздравијем здању у вароши, на здравом је месту и стоји у непосредном додиру са планинским ваздухом.

Ученице неке станују у заводу, неке изван завода. Прве добијају у заводу осим стана и потпуну дворбу (храну и осталу васпитну негу) и наставу и плаћају за то 336 фор. годишње — рачунајући школску годину у 11 месеци. — Наплата полаже се у четвртгодишњим размерима у напред.

Ученице које уче музику (дневно по 1/2 сахата свака за себе), плаћају по 6 фор. месечно за наставу, и 10 фор. годишње за употребу гласовира. Које пак уче певање и играње, плаћају за сваку ту обуку по 1 фор. месечно.

Уписивање почиње 1. а настава 11 септембра по нов. к. о. г.

Ма да је већ приличан број ученица и васпитачица за идућу годину прибележен, ипак има још празних места за примање нових ученица.

На захтевање П. Н. родитеља и старатеља драговољно ће достављати опширне извештаје горе поменута управитељица.

Број 83. 2—3.

Ц. К. РУДАРСКА АКАДЕМИЈА У ЛЕОБЕНУ

Предавања и практ. вечвања у школској години 1882. Предају професори: Др. Е. Кобалд: вишу математику са вечвањем, физику; Лорбер Франц: геометријско и конструктивно цртање, практичну геометрију I и II са вечвањем и ситуационо цртање; Боек Руперт: техничку механику, општа знања о грађењу машина и конструкциона вечвања; Хофер Ханс: минералогiju, геологију, палеонтологију, науку о слојевима са вечвањем; Шофел Рудолф: општу (теоретичну) металургијску и аналитичну хемију, знање о пробама, вечвања у лабораторији; Рахелт Франц, рударство, поук о стварању окна, ограничење рудних поља са вечвањем извршење рударских планова, енциклопедију рударства; Купелвизер Франц: знања о производњи гвозђа, метала други, топењу метала и енциклопедију рударског рада; рударски саветник Јулиус ритер Хауер: знања о рударск машинеријама, конструкциона вечвања; Адјункт Раушер Виктор: енциклопедију зидарства, израду грађевинских планова; Доцент. рударски саветник Јосиф Глајх: менично право и законе о зајму и уговорима; Доцент шумар Јосиф Клат: енциклопедију шумарства; Доцент Јосиф Поландт: књиговодство; Доцент Др. Мориз Каснар: народну економију; Антон Туркуш: француски и енглески језик; Јосиф Еренверт; технологују метала.

Пријем љака бива од 3 до закључно 7 Октобра о. г. по новом календару. Школска година свршава концем Јула. На захтев шаље програме.

1—3

К. К. Bergacademie in Leoben.

БУДАПЕШТАНСКА ДРЖТВЕНА,

ГРАЂАНСКА — И ТРГОВАЧКА ШКОЛА

Пређе Антон Хампела, Будапешта, V. Grose Kronengafse № 13.

У овој школи, коју је пре 50 година основао Антон Хампел, и ми исту сјединили са нашим учебним заводом који постоји већ 16 година, сав нам је труд на то управљен, да очувамо оно добро име, које је тај институт стекао, и да нами поверене љаке темељно и стручно изобразимо и за ваљане грађане спремимо. Да би ову цел сигурно постигли, ми смо се потрудили, те смо задобили ваљане учитељске снаге. Са нашим учебним заводом стоји у сези и Пансионат, у коме љаци станују, имају потпуну издржање, већну негу, а при том и за њихове научне предмете стоје под марљивим надзором. Ми полагамо особиту вредност на то, да наши ученици морају на немачком језику учити. Упис за наступајућу школску годину почиње 15/27 Августа. На захтев шаљу се бесплатно правила завода.

ДИРЕКЦИЈА

Josef Prasszer, director. Julius Gross